

Najlepsze praktyki

Niniejszy przewodnik po najlepszych praktykach został opracowany przez konsorcjum projektu Mediate Your Future, w skład którego wchodzi:

arteria
foundation

Numer projektu: 2024-2-FR02-KA220-YOU-000293524

Projekt graficzny: European Literacy for All Network (ELAN)

Zdjęcie na okładce: Héctor J. Rivas on Unsplash

Więcej informacji na temat projektu i wyżej wymienionych partnerów można znaleźć na stronie: <https://mediateyourfuture.eu/>

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Spis treści

<u>WPROWADZENIE.....</u>	<u>4</u>
<u>Festiwal Altrocioccolato.....</u>	<u>5</u>
<u>Café Citoyen (Kawiarnia obywatelska).....</u>	<u>14</u>
<u>La Source – przestrzeń prowadzona przez młodzież, poświęcona</u> <u>mediacji kulturowej, uczestnictwu i zaangażowaniu</u> <u>społecznemu.....</u>	<u>21</u>
<u>RAP MUSIC'ALL.....</u>	<u>27</u>
<u>Młody Jazz z VENO'S.....</u>	<u>38</u>
<u>Studia przypadków – kluczowe wnioski.....</u>	<u>47</u>
<u>ZALECENIA.....</u>	<u>48</u>

WPROWADZENIE

Cieszymy się, że sięgnęliście po przewodnik najlepszych praktyk w zakresie mediacji kulturowej. Jeśli trzymasz tą publikację w rękach, to znaczy, że pragniesz tworzyć, zbliżać ludzi i wywierać realny wpływ na otaczający Cię świat.

Nie zamierzamy tu przedstawiać wielkich teorii. Wybraliśmy konkretne projekty, które odniosły sukces. Dlaczego? Ponieważ aby wyobrazić sobie przyszłość najlepiej jest czerpać inspiracje od tych, którzy już podjęli to wyzwanie.

Dlaczego ten przewodnik jest dla Ciebie?

Mediacja kulturowa to znacznie więcej niż tylko wyjaśnianie publiczności o czym jest dane dzieło sztuki. To również prawdziwy motor przedsiębiorczości społecznej. W świecie, który zmienia się w zawrotnym tempie, ten przewodnik ma na celu dostarczenie Ci kluczy do sukcesu.

O co chodzi? Chcemy pokazać Ci, jak przekształcić twórczą intuicję w solidny projekt, który będzie trwały i - czemu nie - może stanie się Twoim pomysłem na przyszłe życie zawodowe.

- Od pomysłu do działania: dowiedz się, jak prosty, intuicyjny pomysł staje się solidnym projektem.
- Rozwijaj swoje umiejętności: mediacja kulturowa to także przedsiębiorczość społeczna. To najlepszy sposób, aby nauczyć się zarządzać zespołem, skutecznie się komunikować i zwiększyć swoje szanse na zatrudnienie.
- Zmień zasady gry: odkryj strategie budowania relacji, mobilizowania społeczności i wprowadzania kultury w nieoczekiwane miejsca.

Co czeka na Ciebie w tej broszurze...

...pięć inspirujących studiów przypadków – projektów, które faktycznie się sprawdziły i ewoluowały z biegiem czasu. Niezależnie od tego, czy chodzi o sztukę miejską, czy projekty społeczne, przykłady te mają na celu pokazanie, że jest to możliwe. A przede wszystkim: ta publikacja ma na celu dostarczenie jasnych wskazówek dotyczących realizowania własnych inicjatyw. Zapoznaj się z nimi, wybierz pomysły, a co najważniejsze: dostosuj zaprezentowane metody do swoich potrzeb, aby stworzyć własny projekt, który będzie miał znaczący wpływ!

FESTIWAL ALTROCIOCCOLATO

PODSTAWOWE INFORMACJE

Kraj/miasto/kontekst lokalny:

Città di Castello (Umbria, Włochy)

Kto go zrealizował?

Umbria EquoSolidale (UES) – stowarzyszenie założone w 2005 r., które ściśle współpracuje z władzami regionalnymi Umbrii zarówno w zakresie politycznym, jak i technicznym. UES koordynuje i promuje inicjatywy edukacyjne i szkoleniowe swoich członków – sklepów Fair Trade.

Kiedy?

Od 2005 r. do chwili obecnej, zazwyczaj w ostatni weekend października.

Zasoby i finansowanie:

Finansowane przez Banca Etica, gminę Città di Castello, rząd regionalny Umbrii. We współpracy z Altraeconomia, Boteguita, Lautoradio, Monimbò Perugia, Bufalini Scuola di Arti e Mestieri, Piano Terra, Equo Garantito, Ponte Solidale, Monimbò Terni. Realizowane przez wolontariuszy.

PUNKT WYJŚCIA: KONTEKST I PROBLEM

Altrocioccolato to wydarzenie kulturalne, które od ponad 20 lat skupia inicjatywy związane ze sprawiedliwym handlem i gospodarką solidarnościową, zaczynając od kakao i czekolady pochodzącej ze sprawiedliwego handlu, a następnie rozszerzając działalność na szersze tematy, takie jak zrównoważony rozwój oraz ochrona systemów żywnościowych i środowiska. Festiwal, organizowany przez Umbria EquoSolidale, odbywa się w publicznej przestrzeni miejskiej i jest głęboko zakorzeniony w lokalnej społeczności, angażując stowarzyszenia, wolontariuszy, producentów, artystów i mieszkańców.

Z perspektywy organizatorów i młodzieży lokalny kontekst społeczny i kulturowy charakteryzuje się rosnącym zainteresowaniem etyczną konsumpcją i zrównoważonym rozwojem środowiska, zwłaszcza wśród młodszych pokoleń.

Jednocześnie tematy te są często postrzegane jako odległe, złożone lub abstrakcyjne. Globalne problemy, takie jak wyzysk w łańcuchach dostaw kakao, szkody środowiskowe i nierówności ekonomiczne, rzadko są łączone z codziennymi wyborami lub lokalnym życiem kulturalnym. Możliwości aktywnego udziału młodzieży w inicjatywach kulturalnych i społecznych w regionie są ograniczone, a działania kulturalne często są oderwane od wiedzy naukowej i problemów społecznych.

Wyzwania te zostały zidentyfikowane dzięki bezpośredniemu doświadczeniu organizatorów w projektach dotyczących sprawiedliwego handlu, dzięki długotrwałej współpracy z producentami i organizacjami gospodarki solidarnościowej oraz ciągłym rozmowom z lokalnymi mieszkańcami, wolontariuszami i uczestnikami. Obserwacje podczas wydarzeń i warsztatów dodatkowo podkreśliły trudność w angażowaniu szerszej publiczności jedynie przy użyciu tradycyjnych formatów komunikacji.

Altrocioccolato powstało, aby wypełnić tę lukę. Zamiast oferować formalne lekcje lub tradycyjne wystawy, festiwal przyjmuje nieformalne i partycypacyjne podejście. Jedzenie, gry, muzyka, warsztaty i spotkania towarzyskie stają się narzędziami łączącymi globalne wyzwania z lokalnymi doświadczeniami. Przekształcając przestrzeń publiczną we wspólne środowisko dialogu i interakcji, Altrocioccolato tworzy przystępny i angażujący sposób poruszania kwestii zrównoważonego rozwoju, wzmacniania więzi społecznych oraz angażowania młodych ludzi jako aktywnych uczestników, a nie biernej publiczności.

IDEA I CELE

Głównym celem Altrocioccolato jest podnoszenie świadomości na temat sprawiedliwego handlu, zrównoważonego rozwoju i sprawiedliwości społecznej poprzez integracyjne i partycypacyjne wydarzenie kulturalne.

Konkretne cele obejmują:

- pomoc ludziom w zrozumieniu łańcucha dostaw kakao i czekolady oraz promowanie etycznej i zrównoważonej konsumpcji
- zachęcanie do dialogu między producentami, obywatelami, wolontariuszami i artystami
- angażowanie młodych ludzi w działania kulturalne i społeczne poprzez aktywny udział
- eksperymentowanie z nieformalnymi, kreatywnymi formami edukacji w celu poruszania kwestii zrównoważonego rozwoju i różnorodności kulturowej

Altrocioccolato nawiązuje do idei przedsiębiorczości społecznej, ponieważ łączy działalność gospodarczą (sprzedaż produktów) z celami społecznymi i edukacyjnymi. Zysk nie jest głównym celem; zamiast tego nacisk kładziony jest na wartość społeczną, sprawiedliwość i korzyści dla społeczności.

Jednocześnie festiwal pełni rolę mediatora kulturowego. Pomaga ludziom zrozumieć złożone tematy, przekładając je na codzienne doświadczenia, używając prostego języka, praktycznych działań i radości ze wspólnych chwil.

KROK PO KROKU: JAK TO POWSTAŁO

Krok 1: Przygotowania

Faza przygotowań do Altrocioccolato rozpoczyna się kilka miesięcy przed festiwalem. Pierwsze konkretne działania obejmują określenie tematu przewodniego, wybór lokalizacji w publicznej przestrzeni miejskiej oraz opracowanie programu łączącego sprawiedliwy handel, zrównoważony rozwój, kulturę i interakcje społeczne.

Umbria EquoSolidale odpowiada za ogólną koordynację festiwalu, w tym za opracowanie programu, kontakty z producentami i organizacjami partnerskimi oraz planowanie logistyczne. Wolontariusze i stowarzyszenia partnerskie wnoszą pomysły i zapewniają praktyczne wsparcie.

Narzędzia wykorzystywane na tym etapie to:

- osobiste spotkania koordynacyjne z organizatorami i lokalnymi stowarzyszeniami.
- warsztaty planistyczne w celu ukształtowania działań i treści edukacyjnych.
- mapowanie lokalnych producentów, artystów i organizacji zgodnych z wartościami sprawiedliwego handlu i zrównoważonego rozwoju.

Krok 2: Budowanie zespołu i partnerstw

Uczestnicy, wolontariusze i partnerzy są wybierani poprzez istniejące sieci Umbria EquoSolidale oraz ogłoszenia publikowane lokalnie. Partnerami są producenci działający w ramach sprawiedliwego handlu, organizacje gospodarki solidarnej, artyści, edukatorzy naukowcy oraz lokalne stowarzyszenia.

Młódzież jest motywowana do zaangażowania się poprzez nieformalne i przyjazne podejście: wolontariat jest przedstawiany jako okazja do nauki, nawiązywania kontaktów towarzyskich i aktywnego udziału w znaczącym wydarzeniu. Święteczna atmosfera, wspólne posiłki i zadania wykonywane wspólnie pomagają stworzyć silne poczucie przynależności.

Współpraca międzykulturowa i międzypokoleniowa ma kluczowe znaczenie dla festiwalu. Producenci z Globalnego Południa wchodzą w interakcję z lokalnymi

mieszkańcami, wolontariusze w różnym wieku pracują ramię w ramię, a dzieci, dorośli i osoby starsze z u wspólnie uczestniczą w grach, warsztatach i działaniach kulturalnych.

Krok 3: Realizacja

Podczas festiwalu odbywa się szeroki wachlarz działań, w tym:

- degustacje czekolady z certyfikatem sprawiedliwego handlu
- stoiska z produktami spożywczymi pochodzącymi ze zrównoważonej produkcji oraz ręcznie robionymi przedmiotami
- warsztaty edukacyjne i naukowe
- tradycyjne gry z wykorzystaniem elementów drewnianych
- wspólna stołówka dla wolontariuszy
- wieczorne koncerty z udziałem lokalnych muzyków
- występy artystów ulicznych

Stosowanych jest kilka metod:

- Mediacja kulturowa poprzez łączenie lokalnego życia codziennego z globalnymi zagadnieniami, takimi jak łańcuchy dostaw kakao i zrównoważony rozwój
- Edukacja nieformalna poprzez warsztaty, degustacje, gry i bezpośrednią interakcję zamiast formalnych lekcji
- Animacja społeczna wykorzystująca muzykę, sztukę, jedzenie i zabawę do tworzenia otwartej i sprzyjającej uczestnictwu przestrzeni publicznej

Młodzi ludzie odgrywają aktywną rolę jako wolontariusze i współorganizatorzy. Wspierają logistykę, witają uczestników, pomagają w prowadzeniu zajęć i przyczyniają się do tworzenia atmosfery wydarzenia. Chociaż decyzje strategiczne pozostają w gestii stowarzyszenia organizującego, młodzi wolontariusze są zaangażowani w praktyczne podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów podczas festiwalu.

Krok 4: Dostosowanie i rozwiązywanie problemów

Jako publiczna impreza plenerowa, Altrocioccolato staje przed wyzwaniami, takimi jak warunki pogodowe, ograniczenia logistyczne oraz zarządzanie dużą i zróżnicowaną publicznością. Niektóre zajęcia mogą przyciągnąć więcej uczestników niż oczekiwano, podczas gdy inne wymagają dostosowania do różnych grup wiekowych.

Kiedy coś nie idzie zgodnie z planem, organizatorzy i wolontariusze dostosowują działania na bieżąco, na przykład zmieniając harmonogramy, upraszczając formaty warsztatów lub przenosząc wolontariuszy tam, gdzie jest to potrzebne.

Decyzje są często podejmowane wspólnie podczas imprezy poprzez bezpośrednią komunikację między organizatorami i wolontariuszami.

To elastyczne i adaptacyjne podejście pozwala Altrocioccolato reagować na nieoczekiwane sytuacje, jednocześnie utrzymując przyjazną, integracyjną i edukacyjną atmosferę.

Chocolate, photo by [Elena Leya](#) on [Unsplash](#)

WYNIKI I RZECZYWISTY WPŁYW

Altrocioccolato przyniosło namacalne i długotrwałe rezultaty zarówno na poziomie indywidualnym, jak i społecznym. Przez lata festiwal angażował dużą liczbę uczestników, w tym mieszkańców, wolontariuszy, producentów, artystów i organizacje, przekształcając publiczną przestrzeń miejską w tętniące życiem i integracyjne miejsce spotkań. Każda edycja obejmuje wiele działań, takich jak warsztaty, degustacje, koncerty i występy, a także stoiska prowadzone przez producentów działających w ramach sprawiedliwego handlu i gospodarki solidarnościowej. Silne i ciągłe zaangażowanie świadczy o znaczeniu tej inicjatywy i jej zdolności do przyciągania różnorodnej publiczności.

Jednak najważniejsze są wyniki jakościowe. Festiwal przyczynił się do zwiększenia świadomości na temat sprawiedliwego handlu, etycznej konsumpcji

i zrównoważonego rozwoju, czyniąc te tematy przystępnymi i konkretnymi. Uczestnicy są nie tylko informowani, ale także angażują się emocjonalnie i praktycznie poprzez bezpośrednie doświadczenie. W rezultacie postawy wobec konsumpcji, wyborów żywieniowych i globalnej odpowiedzialności są poddawane refleksji i często ulegają zmianie.

Altrociocolato sprzyja również dialogowi między osobami, które zazwyczaj nie miałyby okazji się spotkać: producentami z Globalnego Południa (krajów ogólnie określanych jako rozwijające się, słabiej rozwinięte lub znajdujące się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej, często mających wspólną historię kolonializmu i dążących do większej autonomii politycznej), lokalnymi mieszkańcami, wolontariuszami w różnym wieku, artystami i pedagogami. Spotkania te doprowadziły do nawiązania nowych relacji i współpracy między lokalnymi podmiotami i organizacjami.

Dla młodych ludzi Altrociocolato to coś więcej niż wydarzenie kulturalne. To okazja do aktywnego udziału w prawdziwym projekcie oraz do eksperymentowania z uczestnictwem, odpowiedzialnością i pracą zespołową. Młodzi uczestnicy oraz wolontariusze są rekrutowani wyłącznie dzięki bezpośrednim kontaktom i angażują się w organizację działań: witają publiczność, zarządzają logistyką oraz wspierają realizację warsztatów. Dzięki temu zaangażowaniu zyskują pewność siebie, silniejsze poczucie sprawczości oraz większą świadomość kwestii społecznych i środowiskowych. Wielu młodych ludzi doświadcza, często po raz pierwszy, poczucia, że ich wkład ma znaczenie i że kultura może być czymś, co pomagają budować, a nie tylko czymś, w czym uczestniczą.

Altrociocolato pomogło wzmocnić więzi społeczne i poczucie przynależności wśród lokalnej społeczności. Przestrzeń publiczna zostaje na pewien czas przekształcona w wspólne środowisko, w którym dialog, współpraca i wymiana odbywają się w naturalny sposób. Festiwal zwiększa widoczność lokalnych stowarzyszeń, organizacji zajmujących się sprawiedliwym handlem, firm i projektów gospodarki solidarnościowej, pomagając im nawiązać kontakt z nową publicznością i klientami. Przyczynia się również do szerszej zmiany kulturowej, zachęcając obywateli do postrzegania zasad zrównoważonego rozwoju i etycznej konsumpcji - sprawia że staje się to częścią ich codziennego życia lokalnego, a nie kwestią odległych problemów globalnych.

Uczestnicy, zwłaszcza młodzież i wolontariusze, nabywają szeroki zakres umiejętności przydatnych w ich przyszłej edukacji i karierze. Obejmują one pracę zespołową, komunikację, rozwiązywanie problemów, umiejętności organizacyjne oraz zdolność do interakcji z różnorodnymi odbiorcami.

Rozwijają oni również kompetencje przekrojowe, takie jak świadomość międzykulturowa, zaangażowanie obywatelskie oraz krytyczne myślenie w zakresie zrównoważonego rozwoju i sprawiedliwości społecznej. Umiejętności te są szczególnie cenne w przypadku ścieżek zawodowych w sektorach kultury, spraw społecznych, edukacji i ochrony środowiska, ale można je również wykorzystać w wielu innych dziedzinach.

Altrociocolato pokazuje, w jaki sposób lokalne wydarzenie kulturalne może wywrzeć realny wpływ społeczny poprzez połączenie uczestnictwa, edukacji nieformalnej i mediacji kulturowej, generując zmiany wykraczające poza czas trwania samego festiwalu.

DLACZEGO TO DZIAŁA – CZYNNIKI SUKCESU

Sukces Altrociocolato wynika z połączenia jasnych wartości, silnego zaangażowania lokalnego i innowacyjnych metod mediacji kulturowej:

- **Silne powiązanie z lokalnym kontekstem:** festiwal wywodzi się z istniejących relacji z lokalnymi stowarzyszeniami, producentami, wolontariuszami, artystami i mieszkańcami, co zapewnia jego znaczenie, zwiększa zaufanie i wpływa na ciągłość.
- **Spójność między wartościami a praktykami:** zasady takie jak sprawiedliwy handel, zrównoważony rozwój i solidarność są nie tylko komunikowane, ale także ucieleśnione w każdym aspekcie wydarzenia, co wzmacnia wiarygodność.
- **Wykorzystanie wielu języków i podejść:** jedzenie, zabawa, muzyka, nauka i sztuka są łączone w celu zaangażowania różnych odbiorców i stylów uczenia się, dzięki czemu złożone kwestie globalne stają się przystępne i angażujące.
- **Aktywne zaangażowanie wolontariuszy i młodzieży:** uczestnicy nie są biernymi pomocnikami, ale aktywnymi współtwórcami, co sprzyja poczuciu odpowiedzialności, motywacji i rozwojowi umiejętności.
- **Nieformalne i przyjazne środowisko edukacyjne:** przestrzeń publiczna przekształca się w otwarte, swobodne miejsce, gdzie nauka odbywa się poprzez doświadczenie i interakcję, a nie formalne nauczanie.

Innowacyjne podejście Altrociocolato polega na wykorzystaniu codziennych czynności, takich jak jedzenie, zabawa i świętowanie, potraktowaniu ich jako narzędzi mediacji kulturowej i edukacji. Ta empiryczna i interdyscyplinarna metoda pozwala na zgłębianie globalnych zagadnień, takich jak zrównoważony rozwój i sprawiedliwy handel, w konkretny, ludzki i angażujący emocjonalnie sposób.

Wiele elementów Altrocioccolato można łatwo dostosować do innych miejsc: współpraca z lokalnymi artystami i organizacjami, łączenie kultury i zrównoważonego rozwoju, wykorzystywanie przestrzeni publicznej jako miejsca dialogu oraz tworzenie nieformalnych, partycypacyjnych środowisk edukacyjnych. Model ten pokazuje, że skuteczna mediacja kulturowa nie wymaga rozbudowanej infrastruktury, ale jasnych wartości, lokalnych partnerstw i kreatywnego wykorzystania dostępnych zasobów.

WYCIĄGNIĘTE WNIOSKI I WSKAZÓWKI

To studium przypadku potwierdza, że ludzie uczą się skuteczniej, gdy są aktywnie zaangażowani. Zrównoważony rozwój i dziedzictwo kulturowe nabierają znaczenia, gdy doświadczą się ich poprzez uczestnictwo, a nie tylko poprzez słuchanie „wykładów”. Nieformalne sytuacje, codzienne czynności i bezpośrednia interakcja pomagają przekształcić abstrakcyjne tematy we wspólne i zapadające w pamięć doświadczenia.

Kluczowym błędem, którego należy unikać, jest traktowanie uczestników jako biernej publiczności zamiast aktywnych współtwórców. Innym ryzykiem jest stosowanie formatów, które nie są dostosowane do lokalnego kontekstu, co może zmniejszyć trafność i zaangażowanie. Niedocenianie roli mediacji i facylitacji może również ograniczyć wpływ projektu.

ZALECENIA

Dla młodych inicjatorów:

Zacznijcie od lokalnego kontekstu i wykorzystujcie proste, dostępne działania. Angażujcie rówieśników na wczesnym etapie, dzielcie się obowiązkami i bądźcie otwarci na naukę poprzez eksperymentowanie.

Dla organizacji i instytucji:

Inwestujcie w partycypację i mediację kulturową. Angażujcie młodzież od samego początku i wspierajcie podejścia nieformalne i interdyscyplinarne.

Dla lokalnych partnerów:

Współpracujcie i wykorzystujcie istniejące sieci kontaktów - łączenie różnych perspektyw i form wiedzy wzmacnia zarówno projekt, jak i społeczność.

DODATKOWO: NARZĘDZIA I INSPIRACJE

- [Strona internetowa Altrocioccolato](#)
- [Altrocioccolato IG](#)

CAFÉ CITOYEN (KAWIARNIA OBYWATELSKA)

PODSTAWOWE INFORMACJE

Kraj/miasto/kontekst lokalny:

cała Belgia

Kto to wdrożył?

Inicjatywy oddolne, lokalne organizacje pozarządowe, wolontariusze, władze lokalne i fundacje przyznające dotacje

Kiedy?

realizowany na bieżąco

Zasoby i finansowanie (jeśli dotyczy):

władze lokalne, fundacje przyznające dotacje, środki własne organizacji pozarządowych (składki członkowskie, darowizny itp.)

PUNKT WYJŚCIA: KONTEKST I PROBLEM

Belgia to piękny kraj usiany bardzo małymi wioskami i miasteczkami. Te urocze miejscowości składają się często z kilkuset gospodarstw domowych, głównego placu, ratusza, szkoły, kilku innych budynków publicznych oraz kawiarni.

Kawiarnia odgrywa kluczową rolę w życiu społecznym społeczności. Wiele z nich nazywa się café citoyen [kawiarnia obywatelska]. Ale to znacznie więcej niż tylko nazwa. Za café citoyen stoi cała filozofia celebrowania i podkreślania wszystkiego, co lokalne: jedzenia, ludzi i kultury. Co jeszcze ciekawsze, wiele z tych cafés citoyens jest prowadzonych przez członków lokalnej społeczności. Większość kawiarni powstała z tego samego powodu: ludzie mieszkający obok siebie nie znali się, a w okolicy nic się nie działo.

Kawiarnie tego typu odpowiadają na jedną z podstawowych ludzkich potrzeb: życie w społeczności i poczucie przynależności. W lokalnej społeczności są to miejsca, gdzie ludzie mogą się poznać, robić coś razem, dzielić się swoją wiedzą i umiejętnościami oraz... dobrze się bawić.

IDEA I CELE

Chociaż cafés citoyens w Belgii działają na podobnych zasadach i mają wiele wspólnych cech, każda z nich jest dostosowana do lokalnego kontekstu. Dlatego w tym przewodniku przedstawiamy je jako ogólną koncepcję, uwzględniając przykłady i doświadczenia kilku organizacji prowadzących cafés citoyens w całej Belgii. Dzięki temu lepiej zrozumiesz, czym są kawiarnie obywatelskie, jaki zakres działań oferują i na czym polega ich model „biznesowy”.

Główny cel:

Stworzenie przyjaznego miejsca, w którym ludzie w każdym wieku mogliby się spotykać i spędzać razem czas w ramach bardzo małej społeczności.

Cele szczegółowe:

- promowanie lokalnych produktów i rolników
- dostosowanie się do potrzeb i oczekiwań społeczności
- organizowanie życia kulturalnego społeczności
- zapewnienie przestrzeni do rozwijania umiejętności, hobby i zainteresowań
- angażowanie członków społeczności w współtworzenie tego miejsca - jako wolontariuszy

Cafés citoyens łączą przedsiębiorczość społeczną, mediację kulturową i zrównoważony rozwój. Aktywnie angażują lokalne społeczności w ciągłe współtworzenie tej przestrzeni, organizują wieczory karaoke, sesje gier planszowych, różnorodne warsztaty, koncerty i tak dalej. Zdecydowanie promują lokalne produkty, od zakupów na okolicznych targach po wykorzystywanie i serwowanie potraw oraz napojów przygotowanych z lokalnych składników. Gdyby nie istniały kawiarnie obywatelskie, wiele belgijskich miast pozostałoby bez żadnej przestrzeni spotkań.

KROK PO KROKU: JAK TO POWSTAŁO

Krok 1: Przygotowania

Aby zorganizować kawiarnię obywatelską, potrzebna jest przestrzeń, ludzie i oczywiście pewne fundusze. W przypadku café citoyen to zazwyczaj władze lokalne udostępniają lokal organizacji lub grupie, która chce otworzyć takie miejsce. Przestrzeń nie musi być duża. Zazwyczaj składa się z jednego lub dwóch pomieszczeń, przestrzeni zewnętrznej oraz zaplecza (np. aneksu kuchennego, toalet, magazynu).

Inicjatorami są najczęściej lokalne organizacje pozarządowe lub grupy obywateli, które zaczynają jako oddolne inicjatywy. Są to wolontariusze gotowi zrobić coś dla swojej społeczności.

Aby zebrać fundusze na zagospodarowanie przestrzeni, często zwracają się do organizacji przyznających dotacje. Jedną z największych w Belgii jest Fundacja Króla Baudouina [The King Baudouin Foundation]. W ramach jednego z jej programów dotacyjnych, „Vis mon village!” [Poznaj moją wioskę!], mogą otrzymać nawet 5000 (pięć tysięcy) euro na swoją inicjatywę.

Krok 2: Budowanie zespołu i partnerstw

Kawiarnie obywatelskie to bardzo demokratyczne i otwarte przestrzenie. Zapraszają do współpracy wszystkich, którzy chcą wspierać ich działania. Niektórzy angażują się od razu, od pierwszego dnia. Inni dołączają do zespołu później. Najpierw przychodzą jako goście, żeby spotkać się z sąsiadami i przyjaciółmi; potem stają się stałymi bywalcami, a w końcu decydują się dołączyć. To bardzo otwarta formuła.

Wymaga to jednak stałej współpracy, głównie między głównymi podmiotami – organizacją prowadzącą kawiarnię, władzami lokalnymi, a w niektórych przypadkach organizacją przyznającą dotacje. Zazwyczaj cafés citoyens zatrudniają jednego pracownika na pełen etat oraz grupę wolontariuszy pomagających w prowadzeniu lokalu. Mówiąc o partnerstwach, nie można pominąć lokalnych rolników, piwowarów, firm rodzinnych, artystów itp., z którymi kawiarnie również stopniowo nawiązują współpracę.

Krok 3: Wdrożenie

Kawiarnie społeczne to inicjatywy społecznościowe tworzone przez społeczność i dla niej. Dlatego dostosowują swoje usługi, godziny otwarcia i inne udogodnienia do potrzeb społeczności.

- Większość kawiarni jest otwarta tylko kilka razy w tygodniu przez kilka godzin. Na przykład w środy i piątki od 15:00 do 17:00.
- Oferują napoje i jedzenie z lokalnych produktów. Ceny są bardzo przystępne. Niektóre kawiarnie nie mają stałych cen - oferują dwie lub trzy różne opcje i to klient decyduje, ile zapłaci.
- Kawiarnie organizują wydarzenia ożywiając lokalne życie kulturalne. Niektóre z nich odbywają się regularnie, na przykład wymiana książek lub sesja gier planszowych w każdy ostatni czwartek miesiąca. Niektóre wydarzenia, takie jak koncerty, mają charakter okazjonalny. Pamiętaj! Każda kawiarnia społeczna jest wyjątkowa, ponieważ dostosowuje swoje działania, godziny otwarcia i ogólną koncepcję do potrzeb lokalnej społeczności.
- Wszyscy są mile widziani, zarówno jako goście, jak i wolontariusze.

Krok 4: Dostosowanie i rozwiązywanie problemów

Najbardziej wrażliwym elementem cafés citoyens jest finansowanie. Ich działalność opiera się na zaangażowaniu i poświęceniu wolontariuszy. Jednak aby wszystko działało jak należy, musi być przynajmniej jedna osoba pracująca w pełnym wymiarze godzin. Nad kilkoma kawiarniami zawisła już groźba zamknięcia z powodu braku dotacji. W jednym przypadku, dzięki obywatelom, którzy stanęli w obronie tego miejsca, władze lokalne znalazły środki na pokrycie wynagrodzenia pracownika kawiarni.

Najważniejsze rzeczy, o których należy pamiętać przed rozpoczęciem podobnego projektu:

- Pamiętaj: to nie jest restauracja. To przestrzeń społeczna. Dla ludzi i tworzona przez ludzi. Nie musi być otwarta 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu.
- Znajdź kilku sojuszników, którzy pomogą Ci postawić pierwsze kroki.
- Zaczynaj we własnym tempie. Nie musisz oferować nieskończonej liczby zajęć. Wystarczy dwie lub trzy.

Women drinking coffee in a café, photo by [Deividas Dravininkas](#) on [Unsplash](#)

WYNIKI I WPŁYW

Konkretne wyniki:

- Mieszkańcy małych społeczności mają miejsce, gdzie mogą się spotykać i „coś robić” dla przyjemności.
- Wzmocnione lokalne więzi.
- Wzmocniona lokalna aktywność obywatelska i przedsiębiorczość.

Co się zmieniło:

- Ludzie nawiązują nowe znajomości. Poznają się nawzajem, na przykład z sąsiadami, z którymi nie mieli okazji porozmawiać przez ostatnie kilka lat.
- Większa wartość produktów lokalnych.
- Aktywizacja obywateli – zarówno jako twórców swojej przestrzeni, jak i uczestników wydarzeń tam organizowanych.

DLACZEGO TO DZIAŁA – CZYNNIKI SUKCESU

Zostało stworzone przez społeczność dla niej samej.

- To nie jest kolejne fantazyjne, eleganckie i drogie miejsce.
- Bardzo demokratyczne środowisko.
- Skupia się na zrównoważonym rozwoju.

Co MUSI się wydarzyć, aby projekt odniósł sukces:

- Inicjatywa nie może być nastawiona na zysk.
- Potrzebuje wsparcia ze strony władz lokalnych i dotacji.
- Musi koncentrować się na ludziach i ich potrzebach oraz dostosowywać się w razie potrzeby.
- Musi być przejrzysta pod względem wartości, finansów itp.
- Zróżnicowanie źródeł finansowania: dotacje, darowizny, sprzedaż itp.

WYCIĄGNIĘTE WNIOSKI I WSKAZÓWKI

Cafés citoyens pokazują, że oddolne inicjatywy oparte na wolontariacie mogą przekształcić się w długoterminowe projekty służące całej społeczności.

Jedną z największych pułapek przy rozpoczynaniu projektu jest chęć, aby wszystko działało się jednocześnie. Nie jest to jednak możliwe z powodu wielu czynników, takich jak budżet czy liczba zaangażowanych osób. To naturalne, że

sprawy ewoluują z czasem. Zaczynij od najprostszej rzeczy: stwórz miejsce, gdzie ludzie mogą się spotykać. Poznaj ich, ich potrzeby, mocne strony, talenty i umiejętności. Zapytaj, czy chcieliby dołączyć do Twojej inicjatywy, albo zorganizuj coś dla nich – turniej szachowy, pokaz mody, warsztaty kulinarne z wykorzystaniem produktów roślinnych lub wymianę książek. Nie spiesz się. Daj czas sobie i swojej społeczności.

ZALECENIA:

- Bądź szczerzy i naturalny we wszystkim, co robisz. Ludzie to wyczują.
- Opracuj plan tego, jak widzisz swoją inicjatywę za pięć lat. Pomoże Ci to zacząć i podjąć kolejne kroki.
- Zaangażuj różnorodne osoby – ich perspektywy i umiejętności pomogą Ci dostrzec lub zrobić rzeczy, których sam nie byłbyś w stanie zrobić.

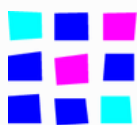
Jeśli realizujesz podobny projekt, zacznij od...

- Zapisywania swoich pomysłów. Uporządkuj je: co musi się wydarzyć na początku, a co może poczekać.
- Zapoznania się z innymi, podobnymi projektami. Porozmawiaj z osobami zaangażowanymi w te projekty.
- Poznania nieco lepiej lokalnej społeczności i jej potrzeb.
- Przeprowadzenia podstawowych badań dotyczących potencjalnych interesariuszy: kto mógłby Cię wesprzeć i jakimi zasobami.
- Sprawdzenia możliwości finansowania: wniosek o dotację? Finansowanie społecznościowe? Coś innego?

DODATKOWO: NARZĘDZIA I INSPIRACJE

- Fundacja Króla Baudouina. (b.d.). [Vis mon village! wspiera 38 pozytywnych inicjatyw obywatelskich w wiejskich gminach Walonii](https://kbs-frb.be/fr/vis-mon-village-soutient-38-initiatives-citoyennes-positives-dans-les-communes-rurales-wallonnes). Fundacja Króla Baudouina, <https://kbs-frb.be/fr/vis-mon-village-soutient-38-initiatives-citoyennes-positives-dans-les-communes-rurales-wallonnes> (Facebook), dostęp 29 stycznia 2026 r.
- Tordeur, C. (4 kwietnia 2024 r.). [Nil: „Six Heures” świętuje urodziny: pozytywny bilans po roku od otwarcia kawiarni obywatelskiej](https://www.canalzoom.be/actu/nil-le-six-heures-fete-son-anniversaire-un-bilan-positif-un-apres-louverture-du-cafe-citoyen/15716). Canal Zoom, z <https://www.canalzoom.be/actu/nil-le-six-heures-fete-son-anniversaire-un-bilan-positif-un-apres-louverture-du-cafe-citoyen/15716> (Canal Zoom), dostęp 29 stycznia 2026 r.

- Gmina Walhain. (b.d.). [Le Six Heures souffle sa première bougie ! Walhain.be](https://www.walhain.be/loisirs/monde-associatif/clubs-ateliers-et-associations-diverses/le-six-heures-souffle-sa-premiere-bougie), <https://www.walhain.be/loisirs/monde-associatif/clubs-ateliers-et-associations-diverses/le-six-heures-souffle-sa-premiere-bougie> (walhain.be), dostęp 29 stycznia 2026 r.
- Fundacja Króla Baudouina. (b.d.). [Vis mon village! wybór](https://media.kbs-frb.be/fr/media/10744/Vis%20mon%20village%202023%20s%C3%A9lection), <https://media.kbs-frb.be/fr/media/10744/Vis%20mon%20village%202023%20s%C3%A9lection> (kbs-frb.be), dostęp 29 stycznia 2026 r.
- Zespół Future Generations. (b.d.). [Altérez-vous. FutureGenerations.be](https://www.futuregenerations.be/fr/inspirez-vous/alterez-vous), <https://www.futuregenerations.be/fr/inspirez-vous/alterez-vous> (wallonie.be), dostęp 29 stycznia 2026 r.
- Alterez vous. (b.d.). [Alterezvous.be](https://www.alterezvous.be/), <https://www.alterezvous.be/> (wallonie.be), dostęp 29 stycznia 2026 r.
- Esprit Livre. (b.d.). [Tiers-lieu 2. EspritLivre.be](http://www.espritlivre.be/index.php/tiers-lieu-2/), <http://www.espritlivre.be/index.php/tiers-lieu-2/> (wallonie.be), dostęp 29 stycznia 2026 r.

LA SOURCE – PRZESTRZEŃ PROWADZONA PRZEZ MŁODZIEŻ, POŚWIĘCONA MEDIACJI KULTUROWEJ, UCZESTNICTWU I ZAANGAŻOWANIU SPOŁECZNEMU

PODSTAWOWE INFORMACJE

Kraj/region:

Saint-Nazaire, Francja

Kto wdrożył projekt:

Miasto Saint-Nazaire (Wydział ds. Młodzieży i Obywatelstwa) w ścisłej współpracy z lokalnymi pracownikami młodzieżowymi, podmiotami działającymi w sektorze kultury oraz młodzieżą w wieku 15–25 lat, która była bezpośrednio zaangażowana w projektowanie i zarządzanie przestrzenią.

Kiedy:

faza współprojektowania: 2016–2017 r.

Otwarcie dla publiczności:

kwiecień 2018 r. Inicjatywa w trakcie realizacji.

Środki i finansowanie:

- Finansowanie miejskie (miasto Saint-Nazaire)
- Budżet na politykę młodzieżową
- Wsparcie od lokalnych partnerów (organizacje młodzieżowe, instytucje kulturalne, służby obywatelskie)
- Wkłady rzeczowe (wsparcie ekspertów, szkolenia, mentoring)

PUNKT WYJŚCIA: KONTEKST I PROBLEM

Przed utworzeniem La Source młodzież w Saint-Nazaire zidentyfikowała kilka wyzwań:

- Brak dostępnych, przyjaznych przestrzeni, w których młodzi ludzie mogliby się swobodnie spotykać i realizować projekty
- Fragmentaryczny dostęp do informacji (zatrudnienie, mobilność, kultura, obywatelstwo)
- Ograniczone możliwości aktywnego kształtowania przez młodzież lokalnego życia kulturalnego i obywatelskiego
- Udział młodzieży często sprowadzał się do konsultacji, a nie do rzeczywistego podejmowania decyzji

Jednocześnie władze miasta chciały wzmocnić zaangażowanie młodzieży, integrację społeczną i uczestnictwo w życiu kulturalnym, szczególnie w przypadku młodych ludzi pochodzących ze środowisk defaworyzowanych.

W odpowiedzi na te wyzwania powstała inicjatywa La Source: fizyczne miejsce zaprojektowane wspólnie z młodymi ludźmi, oferujące im zasoby, autonomię i widoczność, a jednocześnie pozycjonujące ich jako podmioty mediacji kulturowej i innowacji społecznej.

Pytanie praktyczne: Co się dzieje, gdy młodzi ludzie są nie tylko beneficjentami polityki, ale współtwórcami przestrzeni publicznych i inicjatyw kulturalnych?

IDEA I CELE

Stworzenie przyjaznej młodzieży i kierowanej przez nią przestrzeni, w której młodzi ludzie mogą:

- uzyskać dostęp do informacji i wsparcia
- opracowywać projekty indywidualne lub grupowe
- angażować się w inicjatywy kulturalne, obywatelskie i społeczne
- eksperymentować, tworzyć i uczyć się poprzez działanie

Główny cel:

Wzmocnienie pozycji młodych ludzi poprzez powierzenie im rzeczywistej odpowiedzialności za projektowanie, zarządzanie i działania w ramach wielofunkcyjnej przestrzeni młodzieżowej.

Cele szczegółowe:

- wzmocnienie poczucia sprawczości i pewności siebie wśród młodych ludzi
- zachęcanie do udziału w życiu kulturalnym i mediacji prowadzonej przez młodzież
- wspieranie inicjatyw młodzieżowych, w tym przedsiębiorczości społecznej i kulturalnej

- promowanie integracji, różnorodności i równego dostępu do możliwości
- rozwijanie umiejętności uniwersalnych (komunikacja, zarządzanie projektami, praca zespołowa)

Pytanie pomocnicze: Co by było, gdyby ten projekt nigdy nie powstał?

- Młodzi ludzie pozostaliby biernymi odbiorcami usług
- Inicjatywy kulturalne i obywatelskie byłyby tworzone dla młodzieży, a nie z jej udziałem
- Wiele projektów prowadzonych przez młodzież nigdy by nie powstało lub nie zyskało rozgłosu
- Młodzi ludzie nie zdobyliby praktycznego doświadczenia w zakresie organizacji wydarzeń, promocji i pracy zespołowej

KROK PO KROKU: JAK TO POWSTAŁO

Krok 1: Projektowanie partycypacyjne

Po zakończeniu forów młodzieżowych i konsultacji młodzież została zaproszona do:

- określenie swoich potrzeb i priorytetów
- wyobrażenie sobie funkcji przyszłej przestrzeni
- przedstawienie pomysłów dotyczących układu, atmosfery i zajęć

Warsztaty, dyskusje grupowe i sesje współpracy pozwoliły młodym ludziom kształtować tożsamość La Source od samego początku.

Krok 2: Wspólne tworzenie przestrzeni

Młodzież uczestniczyła w:

- określaniu różnych stref (pomieszczenia projektowe, strefy relaksu, centrum zasobów),
- projektowaniu elastycznych i dostępnych przestrzeni,
- ustalaniu wartości i zasad użytkowania.

W tym okresie odpowiedzialni specjaliści (architekci, pracownicy młodzieżowi, eksperci ds. integracji) pełnili rolę moderatorów, a nie decydentów.

Krok 3: Otwarcie i programowanie

Po otwarciu La Source wprowadziło:

- okresy otwartego dostępu do nieformalnego użytkowania
- inkubację projektów i mentoring
- działania kulturalne i obywatelskie inicjowane przez młodzież
- wystawy i publiczne prezentacje projektów młodzieżowych

Młodzież pozostawała zaangażowana w programowanie i codzienne życie przestrzeni.

Krok 4: Ciągłe dostosowywanie

- Przestrzeń ewoluowała zgodnie z:
- opiniami młodych użytkowników
- pojawiającymi się potrzebami społecznymi i kulturowymi
- nowymi formami zaangażowania (cyfrowymi, środowiskowymi, artystycznymi)

Najważniejszy wniosek: elastyczność i zaufanie miały kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju.

Photo by Pouick44 on Wikimedia Commons, [CC BY-SA 4.0](#)

WYNIKI I WPŁYW

Najważniejsze wyniki:

- Od 2018 roku przyjęto tysiące młodych ludzi
- Duży udział młodych ludzi z różnych środowisk, w tym z dzielnic znajdujących się w niekorzystnej sytuacji
- Każdego roku wspierane są dziesiątki projektów prowadzonych przez młodzież (kulturalnych, społecznych, obywatelskich)

Wpływ na lokalną społeczność:

- Wzrost pewności siebie i autonomii
- Rozwój umiejętności miękkich: komunikacji, organizacji, mediacji, pracy zespołowej
- Pierwsze doświadczenia w zarządzaniu projektami i przedsiębiorczością kulturalną
- Większe zaangażowanie w lokalne życie kulturalne i obywatelskie

Wpływ na rozwój młodzieży:

- Widoczne i dostępne centrum młodzieżowe w centrum miasta
- Silniejsze powiązania między młodzieżą, instytucjami i podmiotami działającymi w sektorze kultury
- Uznanie młodych ludzi za pełnoprawnych uczestników życia publicznego i kulturalnego

DLACZEGO TO DZIAŁAŁO – CZYNNIKI SUKCESU

Co przyczyniło się do sukcesu projektu:

- prawdziwa wspólna budowa, a nie symboliczny udział
- fizyczna przestrzeń połączona z wsparciem ludzkim
- silne zakorzenienie w lokalnej polityce młodzieżowej i kulturalnej

Dobre praktyki, które można wykorzystać gdzie indziej:

- zaufanie do zdolności młodych ludzi do podejmowania decyzji i działania
- jasne wartości: integracja, otwartość, eksperymentowanie

Elementy innowacyjne:

- zarządzanie przestrzenią publiczną przez młodzież
- mediacja kulturowa wynikająca z inicjatyw młodzieżowych
- połączenie informacji, kultury i zaangażowania obywatelskiego w jednym miejscu

WYCIĄGNIĘTE WNIOSKI I WSKAZÓWKI

Wnioski z realizacji projektu:

- aby uczestnictwo było skuteczne, musi mieć sens
- młodzi ludzie angażują się bardziej, gdy czują się współodpowiedzialni
- mediacja kulturowa może być potężnym narzędziem wzmocnienia pozycji i zwiększania szans na zatrudnienie

- elastyczność jest niezbędna w przypadku przestrzeni przeznaczonych dla młodzieży

Zalecenia dotyczące wykorzystania inspiracji

Zacznij od wsłuchania się w rzeczywiste potrzeby młodych ludzi:

- stwórz bezpieczne i przyjazne środowisko
- połącz swobodę z mentoringiem wspierającym
- akceptuj eksperymenty i ewentualne porażki
- zapewnij długoterminowe zaangażowanie instytucji

Możliwe wykorzystanie

Model La Source jest wysoce „transferowalny”:

- można go dostosować do różnych miast i kontekstów kulturowych
- można go skalować w zależności od dostępnych zasobów
- jest odpowiedni dla ośrodków młodzieżowych, centrów kultury i przestrzeni obywatelskich w całej Europie

Stanowi doskonały przykład mediacji kulturowej prowadzonej przez młodzież jako siły napędowej integracji, zatrudnialności i innowacji społecznych.

MATERIAŁY DODATKOWE

- [Strona internetowa: https://lasource.saintnazaire.fr/](https://lasource.saintnazaire.fr/)

 PODSTAWOWE INFORMACJE**Kraj/region:**

Francja / Verdun-sur-Garonne (region Oksytania).

Instytucja/organizacja/nieformalna grupa młodzieżowa odpowiedzialna za realizację:

Stowarzyszenie ADENS, oddział Fab Lab Dynamik.

Okres realizacji:

od października do czerwca, z jednym wydarzeniem w czerwcu każdego roku od 2024 r.

Źródła finansowania:

Dotacja IDJ (Idée de Jeunes), Urząd Miasta Verdun-sur-Garonne oraz samofinansowanie. Do sukcesu projektu przyczyniły się również inne podmioty lokalne i instytucjonalne, w tym CAF (Fundusz Zasiłków Rodzinnych). Całkowity budżet na sezon 2024 wyniósł 5230 euro.

 PUNKT WYJŚCIA: KONTEKST I PROBLEM**O co chodzi?**

W tej wiejskiej gminie na południu Francji, podobnie jak w wielu innych, oferta kulturalna nie jest zbyt bogata, a w przypadku nastolatków często jest ona tworzona przez dorosłych z myślą o młodzieży.

Jakie było wyzwanie?

Młodzież chciała odwrócić sytuację. Około 30 młodych ludzi wcieliło się w rolę przedsiębiorców kulturalnych, aby pokazać, że elementy kultury mające swoje korzenie w miastach (rap, slam poetycki, graffiti i moda) mogą znaleźć swoje miejsce wszędzie, nawet na wsi.

Wyzwaniem było wyjście poza rolę „konsumenta” i stanie się twórcami własnych

projektów, przy jednoczesnym rozwijaniu umiejętności miękkich, których nie zawsze uczy się w szkole.

Celem młodych ludzi było stanie się aktywnymi obywatelami w swojej społeczności oraz zorganizowanie wydarzenia publicznego, które zapewniłoby bezpośredni dostęp do kultury.

POMYSŁ I CELE

Do czego dążyli?

Główny cel inicjatywy:

- Odzyskanie terytorium: sprawienie, by wieś tętniła rytmem rapu i przejęcie przestrzeni publicznej (Garonnette). Wprowadzenie dyscyplin mało znanych w tych rejonach, które często są dalekie od typowej aktywności kulturalnej w środowisku wiejskim.

Cele szczegółowe:

- Nauka przez praktykę: od podstawowego pomysłu do konkretnej realizacji projektu, opanowanie całego łańcucha produkcyjnego (zarządzanie budżetem, logistyka, bezpieczeństwo). Czerpanie inspiracji od ekspertów w celu rozwijania umiejętności (inicjatywa, zdolności organizacyjne).
- Działanie w duchu zrównoważonego rozwoju: wykorzystanie mody „upcyklingowej” w celu połączenia kreatywności i ekologii poprzez ponowne wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu (edycja 2024), apel o darowizny lub wypożyczenie sprzętu (przez [Happy Culture](#), komitet festiwalowy i ratusz w Verdun-sur-Garonne) oraz odzyskiwanie przedmiotów z drugiej ręki.

Związek z mediacją:

- Projekt opiera się na mediacji rówieśniczej. Młodzież tworzy narzędzia, aby dotrzeć do innych młodych ludzi, przełamując w ten sposób typowe bariery stawiane przez instytucje kulturalne. Celem jest zorganizowanie elastycznego wydarzenia (w ciągu dnia i/lub wieczorem).

KROK PO KROKU: JAK TO POWSTAŁO

Projekt realizowano zgodnie z elastyczną i ustrukturyzowaną metodologią, podzieloną na 4 etapy:

Krok 1: Przygotowanie

Le Crew (Struktura): W piątki wieczorem odbywały się spotkania dotyczące planowania i monitorowania (w sumie zrealizowano około około 10 spotkań). Początkowo co miesiąc, a następnie co tydzień. Spotkania te zazwyczaj odbywały się w siedzibie ADENS, przy wsparciu lokalnego oddziału Fablab Le Dynamik, który zapewniał dostęp do zasobów niezbędnych do wykonania zadań, z którymi młodzi ludzie nie byli w stanie poradzić sobie samodzielnie, takich jak niektóre procedury administracyjne. Utworzono oddzielne zespoły: ds. programowania, logistyki, komunikacji i budżetu, relacji z partnerami oraz koordynacji artystów uczestniczących w projekcie. „Nawet jeśli nie zawsze jest to łatwe, ta regularność jest kluczem do utrzymania motywacji i niepoddawania się po drodze” – mówi jeden z kierowników projektu.

Krok 2: Budowanie zespołu i partnerstw

Zjednoczenie zespołu: Podział ról między poszczególne osoby nastąpił w sposób naturalny, w oparciu o umiejętności, które każda z nich mogła wnieść, oraz czas, jaki mogła poświęcić na realizację projektu.

Finanse (finansowanie i prezentacja): Aby uzyskać finansowanie, czworo młodych ludzi (dwie dziewczyny i dwóch chłopców) prezentowało projekt przed specjalnym jury „ID’J” (1. i 2. edycja).

„Prezentacja projektu przed profesjonalistami sprawia, że czujesz się bardziej odpowiedzialny, a cała przygoda wydaje się prawdziwa. Wychodzisz ze swojej strefy komfortu, ale czujesz ogromną satysfakcję, gdy osiągasz wspólnie wyznaczony cel” – mówi jeden z kierowników projektu.

Realizacja (współtworzenie):

- **Warsztaty upcyklingu:** Dzięki odzyskaniu skrawków tkanin i około dziesięciu sesjom poświęconym stworzeniu kolekcji modowej od A do Z, zorganizowano wspaniałą pokaz mody w duchu etyki (1. edycja w 2024 r.).
- **Komunikacja w terenie:** Do dzieła! Osiem półdniowych sesji, aby pokryć wioskę plakatami i ulotkami. To ważny tradycyjny środek komunikacji, którego nie należy pomijać - obok mediów społecznościowych i innych platform internetowych.

Wystąpienie w lokalnej stacji radiowej [Radio Asso](#) również pomogło w rozpowszechnieniu informacji na szerszym obszarze, docierając do wszystkich miast i wsi w departamencie Tarn-et-Garonne.

Udział w wydarzeniu Castanet Open Mic pozwolił dwóm młodym ludziom zaprezentować projekt i zrekrutować artystów na imprezę Rap Music'all, podczas gdy inny młody człowiek z organizacyjnego zespołu zasiadał w jury.

Krok 3: Realizacja

Dzień D: Utworzenie interaktywnej wioski prowadzonej przez młodzież. Przy udziale innych istniejących struktur i partnerstw z lokalnymi stowarzyszeniami, takimi jak Tour de jeu oraz komitet festiwalowy miasta, w celu zapewnienia dodatkowych atrakcji dla publiczności, powstały:

- strefa relaksu z drewnianymi gramami
- „otwarty mikrofon” poruszający lokalne talenty
- warsztaty partycypacyjne: podcasting, sztuki wizualne ze wspólnym murałem oraz tworzenie muzyki
- koncerty z udziałem głównie lokalnych artystów rapowych
- posiłki

Szczegółowy harmonogram:

Dzień wydarzenia: sobota, 15 czerwca 2024 r. (1. edycja)

Rano:

- Przygotowanie miejsca. Rozstawianie stoisk i dekoracji
- Ustawianie sprzętu do rozrywki i występów
- Próby generalne dla artystów i uczestników parady
- Nieformalny posiłek dla organizatora, wolontariuszy i partnerów

Popołudnie:

- Rozpoczęcie wydarzenia
- O godz. 16:00 impreza otwarta dla publiczności
- Otwarta scena: przestrzeń dla młodych talentów do wyrażania siebie (poezja slamowa, rap, taniec)
- Stoiska interaktywne: przez cały dzień powstawał wspólny mural, dzięki czemu goście mogli wnieść swój wkład w zbiorowe dzieło sztuki
- 18:00 - pokaz mody. Prezentacja kreacji tekstylnych wykonanych przez młodych uczestników. Chwila, by uczcić ich pracę przed zróżnicowaną i międzypokoleniową publicznością.

Wieczór:

- 20:00 - koncerty z udziałem młodych artystów lokalnych i regionalnych.
- Uroczyste zakończenie z występami muzycznymi i zajęciami z udziałem publiczności.

Krok 4: Adaptacja i rozwiązywanie problemów

Pomimo pewnych nieprzewidzianych wyzwań podczas przygotowań i w samym dniu wydarzenia, spójność i elastyczność zespołu młodzieżowego pozwoliły im pokonać każdą przeszkodę, przekształcając te wyzwania w cenne lekcje na przyszłe edycje RapMusicall.

Najważniejsze wnioski:

- **Priorytet celów nad planowaniem:** zdefiniuj jasny cel, zamiast próbować wszystko zaplanować
- **Wspieraj eksperymentowanie:** stwórz atmosferę zaufania, w której błędy są akceptowane jako okazje do nauki
- **Zachęcaj do zaangażowania:** dziel się uprawnieniami decyzyjnymi z większą liczbą osób, nawet jeśli zakłóca to istniejącą strukturę organizacyjną
- **Zbuduj sieć sojuszników:** znajdź mentorów i partnerów, aby czerpać korzyści z ich doświadczenia i zasobów
- **Stawiaj jakość przed ilością:** pracuj we własnym tempie, skupiając się na kilku kluczowych działaniach i unikając konieczności zajmowania się wszystkim (na przykład catering został zlecony na zewnątrz)

Na zdjęciu od lewej do prawej: Louise (wolontariuszka), Emma (osoba wspierająca, stowarzyszenie ADENS) i Milan (wolontariusz)

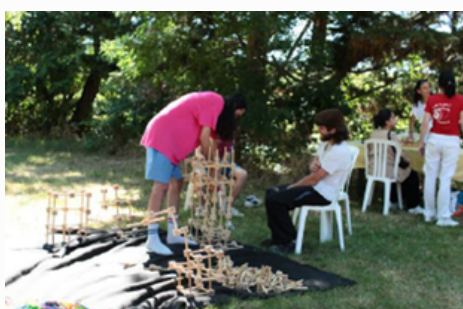
Plakaty festiwalowe - ADENS

Na zdjęciach: Udział w Castanet Open Mic

Na zdjęciach: Wprowadzenie do graffiti - MURAL PARTYCYPACYJNY – ADENS

Na zdjęciu: Stoisko z grami stowarzyszenia Game Tower – ADENS

Na zdjęciu: Warsztaty pisania wierszy – ADENS

WYNIKI I WPŁYW

W liczbach:

350 uczestników, 35 młodych wolontariuszy, którzy zorganizowali wydarzenie, 12 grup na scenie, 10 przeszkolonych projektantów mody.

Wpływ społeczny:

wzmocniony dialog międzypokoleniowy (wybrani urzędnicy, właściciele firm i młodzi ludzie pracujący ramię w ramię). Przyciągnięcie na festiwal osób ze wszystkich środowisk społeczno-ekonomicznych, seniorów i rodzin. Bardzo pozytywne opinie ze strony lokalnej społeczności, a wydarzenie odbywa się teraz co roku.

Zatrudnialność:

Uczestnicy zdobyli umiejętności w zakresie zarządzania projektami, wystąpień publicznych, negocjacji z partnerami technicznymi oraz zarządzania budżetem. To doświadczenie, które można wpisać w CV lub wykorzystać ze własnym mikroprzedsiębiorstwie. Impuls dla kolejnych projektów osobistych i zawodowych.

DLACZEGO TO DZIAŁAŁO – CZYNNIKI SUKCESU

Sukces tego projektu pokazuje, że poza wiedzą techniczną, ciągłe dostosowywanie się i empatia są podstawą każdej mediacji kulturowej. Zwracając uwagę na potrzeby wszystkich i pielęgnując ducha wzajemnego wsparcia, zespół był w stanie przekształcić ograniczenia w możliwości i z sukcesem zrealizować ten projekt. To dowodzi, że czynnik ludzki jest najsilniejszą siłą napędową wspólnego tworzenia.

Oto kilka czynników, które przyczyniły się do sukcesu:

Profesjonalna prezentacja:

prezentacja przed jury to nie tylko formalność - to ćwiczenie pewności siebie (wymagało to znacznego przygotowania, zwłaszcza psychicznego).

Partnerstwo korzystne dla wszystkich: wykorzystanie wiedzy lokalnych interesariuszy (ratusza, Happy Culture) w celu zapewnienia logistyki bez utraty autonomii.

Współpraca horyzontalna:

młodzież podejmuje decyzje, dorośli pełnią rolę moderatorów (osób wspierających).

Styl „personelu”:

stworzenie spersonalizowanych koszulek i plakatów wzmocniło zespół i nadało mu profesjonalny wizerunek.

Swoboda:

młodzież angażowała się w sposób ciągły lub sporadyczny - ta swoboda uczestnictwa sprzyjała poczuciu jedności wśród młodzieży.

WYCIĄGNIĘTE WNIOSKI I WSKAZÓWKI

Najważniejsze zalecenia dotyczące „najlepszych praktyk”:

Podziel role:

nie pozwól, aby jedna osoba zajmowała się wszystkim, a posiadanie kierownika dla każdego obszaru zapobiega wypaleniu.

Błędy to okazja do nauki:

problem z pogodą lub techniczny? Właśnie wtedy najwięcej się uczysz o zarządzaniu kryzysowym.

Przewiduj problemy techniczne:

systemy nagłośnieniowe i próby dźwięku zawsze trwają dłużej niż się spodziewasz - zaplanuj „czas rezerwowy”.

Łącz różne dziedziny sztuki:

połączenie sztuki i kultury, muzyki, mody i teatru pozwala dotrzeć do odbiorców, którzy nie przysliby na sam rap.

Skoncentruj się na:

podstawowych zadaniach i korzystaj z usług zewnętrznych dostawców w przypadku niektórych zadań.

 MATERIAŁY DODATKOWE

Dodatkowa lista kontrolna dla młodych przedsiębiorców kulturalnych

- **KONCEPCJA:** Jaki masz pomysł? Opisz go w jednym zdaniu.
- **ZESPÓŁ:** Znajdź sojuszników i ustal regularny termin spotkań (np. piątkowe wieczory).
- **BUDŻET:** Sporządź listę wszystkich wydatków (np. nagłośnienie, poczęstunek, marketing, artyści). Ile potrzebujesz?
- **PREZENTACJA:** Przygotuj swoją propozycję, aby przekonać władze miasta lub partnerów.
- **KOMUNIKACJA:** Stwórz mocną oprawę wizualną. „Zalej” informacjami Instagram, ale też rozwiń plakaty na ulicach.
- **DZIEŃ WYDARZENIA:** Przygotuj harmonogram godzinowy. Kto co robi o 14:00, a co o 18:00?

Relacje trzech młodych wolontariuszy, którzy zorganizowali wydarzenie:

Milan:

„Początkowo dołączyłem do tego projektu, ponieważ kocham rap i kulturę sztuki ulicznej i jestem ciekawy różnych zawodów związanych z tą dziedziną.

Najbardziej podobało mi się obserwowanie, jak pomysł się urzeczywistnia, ewoluuje i ulepsza. Bardzo podobało mi się również aktywne uczestnictwo w projekcie i zdobywanie nowych umiejętności, takich jak komunikacja cyfrowa

(projektowanie plakatów), drukowanie na odzieży i praca projektowa na komputerze”.

Louise:

„Uwielbiam kulturę rapową i chciałam odkrywać nowe projekty. Podobało mi się obserwowanie tego procesu i doceniam to, że byłam częścią grupy.

Dzięki zaproszonym prelegentom mogłam poznać wiele inicjatyw w moim mieście i okolicy. Udało mi się rozwinąć umiejętności krytycznego myślenia i nauczyłam się odróżniać dobre pomysły od złych”.

Lizéa:

„Nie znałam w ogóle tego wydarzenia, ale dzięki moim rodzicom, którzy są członkami stowarzyszenia ASENS i opowiedzieli mi o nim, zainspirowało mnie to do udziału. Ten projekt nauczył mnie większej otwartości umysłu, poprawił moje umiejętności społeczne i sprawił, że jestem bardziej otwarta na ludzi. Przez jakiś czas zajmowałam się teatrem, co naprawdę pomogło mi w podjęciu roli spikera na scenie i podczas całego festiwalu. Pomagałam też przy stoisku z przekąskami i teraz czuję, że naprawdę potrafię to robić w innym kontekście”.

PODSTAWOWE INFORMACJE

Kraj/region:

Śląsk, Polska

Kto zrealizował:

nieformalna grupa młodych muzyków zafascynowanych jazzem

Początkowo była to zaledwie garstka młodych muzyków, ale w kolejnych etapach grupa powiększyła się o miłośników jazzu z różnych pokoleń, animatorów kultury itp.

Kiedy:

2016 – 2017 – 2018

Zasoby i finansowanie (jeśli dotyczy):

- wsparcie finansowe Fundacji ARTeria,
- wsparcie organizacyjne ze strony Prywatnej Szkoły Muzycznej VENO'S STUDIO,
- wsparcie od partnerów i zaproszonych muzyków, instytucji kulturalnych i innych

PUNKT WYJŚCIA: KONTEKST I PROBLEM

Projekt „Young Jazz from VENO'S” powstał na Śląsku, w regionie, w którym muzyka zawsze odgrywała ważną rolę. To właśnie tutaj powstał pierwszy w Polsce akademicki program jazzowy (na Akademii Muzycznej w Katowicach), a jazz i muzyka improwizowana stanowią ważną część lokalnej tożsamości.

Młodzi muzycy dostrzegli kilka problemów. Po pierwsze, brakowało im przestrzeni, w której mogliby regularnie występować i rozwijać się artystycznie. Po drugie, mieli niewiele okazji do spotkań i wspólnego grania z muzykami starszego pokolenia. Po trzecie, młodzi ludzie rzadko mieli możliwość wywarcia realnego wpływu na wydarzenia kulturalne w swojej okolicy.

W odpowiedzi na te potrzeby postanowili stworzyć własną inicjatywę – otwartą, opartą na współpracy i improwizacji. Projekt miał nie tylko umożliwić im występy, ale także wzmocnić poczucie sprawczości wśród młodych ludzi oraz zachęcić lokalną publiczność do aktywnego uczestnictwa w kulturze.

Większość z tych młodych muzyków była uczniami szkoły muzycznej VENO'S STUDIO i stanowili oni „serce” projektu. Z czasem inicjatywa ta została powiązana z Międzynarodowym Dniem Jazzu (więcej na <https://jazzday.com/>) – wydarzeniem organizowanym przez UNESCO, które promuje dialog, różnorodność i tworzenie muzyki na całym świecie.

Praktyczna wskazówka: Jak rozpoznać podobny problem w swojej okolicy?

- Porozmawiaj z młodymi artystami, przyjaciółmi, muzykami lub osobami zaangażowanymi w kulturę – zapytaj ich, gdzie i jak mogą zaprezentować swoje talenty.
- Sprawdź, czy są wydarzenia, które są naprawdę tworzone przez młodych ludzi, z młodymi ludźmi, a nie tylko dla młodych ludzi.
- Zobacz, czy różne pokolenia mają okazję spotykać się i współpracować, czy też działają raczej osobno.
- Zwróć uwagę na braki w okolicy: brak koncertów, jam session czy miejsc, gdzie można swobodnie wyrażać siebie muzycznie, jest często oznaką, że istnieje prawdziwa potrzeba zmiany.

POMYSŁ I CELE

Pomysł na projekt zrodził się z prostego pytania: dlaczego młodzi muzycy nie mieliby stworzyć własnej przestrzeni do grania, spotkań i wzajemnej nauki? Inspiracją były zarówno lokalne tradycje jazzowe, jak i międzynarodowy kontekst Międzynarodowego Dnia Jazzu UNESCO.

Główny cel inicjatywy:

Stworzenie inicjatywy, w ramach której młodzi muzycy mogą się rozwijać, zdobywać doświadczenie sceniczne i uczyć się, jak działa środowisko artystyczne „za kulisami”.

Cele szczegółowe:

- nauka współpracy i odpowiedzialności za wspólne działania
- rozwijanie umiejętności improwizacji i dialogu muzycznego
- wzmacnianie pewności siebie i poczucia sprawczości
- budowanie relacji ze społecznością lokalną i muzykami starszego pokolenia.

Projekt łączył działania społeczne, kulturę i edukację. Młodzi uczestnicy współtworzyli otwarte wydarzenia kulturalne, które miały wartość artystyczną, edukacyjną i społeczną. W ten sposób stali się „łącznikiem” między regionalną tradycją jazzową a nową publicznością, realizując wartości UNESCO, takie jak dialog, szacunek i kreatywność.

Pytanie pomocnicze: Co by było, gdyby ten projekt nigdy nie powstał?

- Młodzi muzycy nie mieliby okazji regularnie występować przed publicznością.
- Nie doszłoby do naturalnych spotkań i współpracy między młodymi a doświadczonymi muzykami.
- Jazz mógłby pozostać „muzyką dla wtajemniczonych”, a nie żywą formą dialogu ze społecznością lokalną.
- Młodzi ludzie nie zdobyliby praktycznego doświadczenia w zakresie organizacji wydarzeń, promocji i pracy zespołowej.

POMYSŁ I CELE

Krok 1: Przygotowania

Na początku powstała nieformalna grupa młodych muzyków związanych z VENO'S STUDIO. Uczestniczyli oni we wspólnej nauce i tworzeniu muzyki, dyskutowali o tym, co chcą robić, w jakiej formie chcą występować i jak podzielić obowiązki. Spotykali się na próbach, dyskusjach i konsultacjach z mentorami.

Krok 2: Budowanie zespołu i partnerstw

Z czasem do projektu dołączyło więcej osób, w tym zarówno młodzi muzycy, jak i bardziej doświadczeni artyści.

Młodzież była motywowana przez możliwość występowania, współdecydowania o wydarzeniach oraz bezpośredniej współpracy z mentorami. Współpraca miała charakter międzypokoleniowy i opierała się na wspólnym graniu i improwizowaniu, a także przygotowywaniu koncertów i wydarzeń.

Krok 3: Realizacja

Projekt obejmował spotkania robocze, próby, koncerty, jam session i wydarzenia specjalne, takie jak m.in.:

- pierwszy oficjalny występ odbył się w ramach międzynarodowego wydarzenia – projektu WinJAZZ współfinansowanego przez włoskie Ministerstwo Kultury 4 grudnia 2015 r. w Katowicach, wideo: <https://youtu.be/dn78Vd1g8Bo>
- rozszerzenie repertuaru i składu zespołu
- autorskie koncerty (np. podczas otwarcia Kurortu Kultury 24 września 2016 r., video z jednego z koncertów: <https://youtu.be/pImwFp3AfEA>)

- współtworzenie obchodów Międzynarodowego Dnia Jazzu
- wydarzenia międzypokoleniowe, takie jak koncert „PRZYJAŹŃ&JAZZ” w 2018 r., który stał się przykładem międzypokoleniowej sceny łączącej młodych instrumentalistów, kolegów ze szkoły oraz grupę dojrzałych muzyków w ramach jednego wspólnego wydarzenia muzycznego.

W realizacji projektu wykorzystano szereg metod mediacji kulturowej, edukacji artystycznej i animacji społecznej. Obejmowały one:

- uczenie się przez działanie
- warsztaty z mentorami
- dialog międzypokoleniowy oparty na improwizacji
- stworzenie przestrzeni do bezpośredniego kontaktu z publicznością
- łączenie różnych stylów muzycznych i doświadczeń w formie otwartej jam session.

Wydarzenia te służyły również jako narzędzie budowania kapitału kulturowego lokalnej społeczności poprzez dostęp do muzyki jazzowej na żywo, promowanie wartości UNESCO związanych z wolnością, kreatywnością i dialogiem międzykulturowym oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników.

Improwizacja – kluczowy element jazzu – pełniła rolę mediatora: uczyła słuchania, współpracy i reagowania na innych oraz pozwalała młodym muzykom wyrażać własną tożsamość twórczą.

Rola młodych uczestników była kluczowa dla wszystkich działań. To oni inicjowali pomysły, tworzyli repertuar, w tym nawiązania do tradycji śląskiej i repertuaru jazzowego polskich artystów, współorganizowali wydarzenia, w tym np. [zaproszenia wideo](https://youtu.be/jeoX9kl3-fQ) (https://youtu.be/jeoX9kl3-fQ) oraz decydowali o [charakterze artystycznym koncertów](https://youtu.be/6Hu4ZXseHRA) (2017 https://youtu.be/6Hu4ZXseHRA 2018 - https://youtu.be/8MYaqCUFMIY). Stali się animatorami życia kulturalnego, współtworząc przestrzeń spotkań, edukacji i dialogu. Ich obecność na scenie – w otoczeniu mentorów i publiczności – symbolizowała naturalną ciągłość śląskiej tradycji muzycznej i jej przekazywanie przyszłym pokoleniom.

Krok 4: Adaptacja i rozwiązywanie problemów

Podczas działań pojawiły się wyzwania organizacyjne i artystyczne. Zespół na bieżąco dostosowywał format wydarzeń, uczył się na błędach i reagował na potrzeby uczestników oraz publiczności.

Najważniejsze rzeczy, które warto wiedzieć przed rozpoczęciem podobnego projektu:

- Nie musisz mieć planu na wszystko - ważniejsze jest, aby mieć jasno określony cel i być otwartym na proces.
- Stwórz bezpieczną atmosferę - pamiętaj, że możesz próbować, popełniać błędy i uczyć się na nich.
- Daj wszystkim uczestnikom realny wpływ na decyzje - nawet jeśli na początku oznacza to większy chaos.
- Znajdź co najmniej jednego mentora lub partnera, który wesprze projekt swoim doświadczeniem i zasobami organizacyjnymi.

Przykłady plakatów

WYNIKI I WPŁYW

Kluczowe wyniki:

- regularne występy, w tym w ramach międzynarodowych inicjatyw
- rozwój umiejętności scenicznych, improwizacyjnych i organizacyjnych
- stworzenie wielopokoleniowej społeczności muzycznej
- promowanie wartości UNESCO związanych z dialogiem i różnorodnością

Wpływ na lokalną społeczność:

- szerszy dostęp do muzyki na żywo i edukacji kulturalnej
- integracja mieszkańców i wzmocnienie lokalnej tożsamości
- budowanie pozytywnego wizerunku regionu w oparciu o tradycję muzyczną

Wpływ na rozwój młodzieży:

- rozwój umiejętności miękkich (komunikacja, współpraca, organizacja)
- zwiększenie pewności siebie i poczucia sprawczości
- doświadczenia zwiększające możliwości kariery w sektorze kultury i branżach kreatywnych
- rozwój portfolio artystycznego młodych ludzi

Refleksja praktyczna: Który efekt był najbardziej zaskakujący?

- Największym zaskoczeniem było to, jak szybko nawiązały się relacje oparte na zaufaniu między uczestnikami z różnych pokoleń. Improwizacja sprawiła, że różnice wieku, doświadczenia czy stylu przestały mieć znaczenie - liczyło się wzajemne słuchanie i reagowanie na muzykę.
- To pokazuje, że dobrze zaprojektowane działania artystyczne mogą w naturalny sposób zbliżać ludzi.

DLACZEGO TO DZIAŁAŁO – CZYNNIKI SUKCESU

Co przyczyniło się do sukcesu projektu:

- bezpieczna i otwarta przestrzeń do eksperymentowania
- regularne działania, które dawały poczucie ciągłości
- wsparcie ze strony instytucji partnerskich
- połączenie edukacji z prawdziwą praktyką artystyczną.

Dobre praktyki, które można wykorzystać gdzie indziej:

- łączenie młodych i doświadczonych muzyków

- praca oparta na improwizacji
- otwarte jam session dostępne dla wszystkich
- pozostawienie przestrzeni dla kreatywności i wspólnej odpowiedzialności wśród młodych ludzi.

Elementy innowacyjne:

- wykorzystanie jazzu jako narzędzia dialogu
- połączenie lokalnej tradycji muzycznej z globalną inicjatywą UNESCO
- wzmacnianie umiejętności młodych ludzi poprzez rzeczywiste zadania organizacyjne

Lista kontrolna: Co MUSI się wydarzyć, aby projekt zakończył się sukcesem?

- młodzież musi mieć rzeczywistą odpowiedzialność, a nie tylko rolę wykonawców
- działania powinny być regularne, a nie jednorazowe
- potrzebna jest przestrzeń (fizyczna lub symboliczna), w której mogą swobodnie działać
- partnerzy muszą ufać młodym ludziom i pozwalać im na podejmowanie decyzji
- projekt powinien być otwarty na zmiany i rozwój w trakcie jego trwania.

WNIOSKI I WSKAZÓWKI

Wnioski z realizacji projektu:

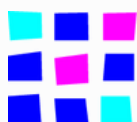
- długoterminowe działania są kluczem do tworzenia zrównoważonych społeczności
- doświadczenie praktyczne wspiera rozwój młodych ludzi bardziej niż teoria
- wartości UNESCO stają się rzeczywistością, gdy są wprowadzane w życie
- współpraca partnerska wzmacnia jakość i zakres inicjatyw

Zalecenia dla organizatorów:

- skupcie się na procesie, a nie tylko na efekcie końcowym
- stwarzajcie młodym ludziom okazje do współpracy z bardziej doświadczonymi artystami
- zaangażuj lokalną społeczność w otwarty i przystępny sposób
- zostawcie miejsce na spontaniczność, kreatywność i improwizację
- zadbaj o prosty, jasny przekaz, zrozumiały dla wszystkich.

Bezpośrednia rada: Jeśli realizujesz podobny projekt, zacznij od...

- rozmowy z osobami, które naprawdę chcą podjąć działania
- małych, realistycznych działań (np. jednego wydarzenia)
- jasnego podziału obowiązków
- stworzenia przestrzeni do spotkań i wspólnej pracy
- zaakceptowania faktu, że nie wszystko pójdzie idealnie za pierwszym razem.

STUDIA PRZYPADKÓW – KLUCZOWE WNIOSKI

Studia przypadków przedstawione w poprzednich rozdziałach pokazują, że kultura, dziedzictwo i oparte na nich działania nie są domeną instytucji czy profesjonalistów. Wiele z nich zaczyna się od (młodych) entuzjastów, którzy dostrzegają potrzeby swojej społeczności i mają odwagę działać.

Niezależnie od tego, czy chodzi o kawiarnię obywatelską, przestrzeń kulturalną prowadzoną przez młodzież, inicjatywę muzyczną czy festiwal partycypacyjny, wszystkie projekty omówione w niniejszej publikacji zaczęły się od prostego pomysłu zakorzenionego w lokalnej rzeczywistości oraz chęci zbliżania ludzi do siebie.

Uczenie się przez działanie

Zaangażowanie w oddolne i lokalne projekty z zakresu mediacji kulturowej pomaga rozwinąć nieocenione umiejętności, takie jak komunikacja, praca zespołowa, organizacja, kreatywność i rozwiązywanie problemów. Nie jest to jednak symulacja w wirtualnej rzeczywistości ani teoria z książek. Projekty z zakresu mediacji kulturowej to prawdziwa odpowiedzialność w prawdziwym świecie.

Nie od razu Rzym (lub Kraków – w polskiej wersji) zbudowano

Opisane przykłady pokazują, że do rozpoczęcia działalności nie są potrzebne idealne warunki. Udane inicjatywy rozwijały się krok po kroku. Dostosowują się one do wyzwań, potrzeb uczestników i zmieniających się okoliczności. Jednym słowem: ewoluują. Naprawdę ważne jest, aby mieć jasny cel, sieć wsparcia (rówieśnicy, mentorzy, lokalni partnerzy) oraz elastyczność pozwalającą uczyć się na błędach.

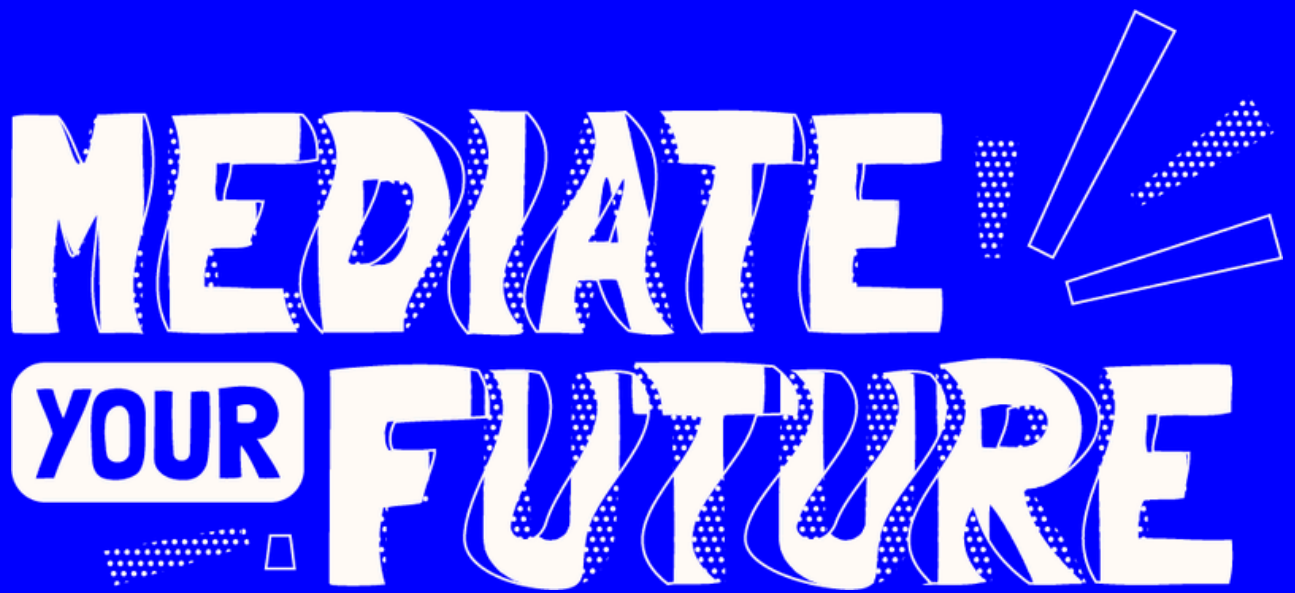
Angażujące dziedzictwo

Pamiętaj, że mediacja kulturowa może być potężnym narzędziem łączącym dziedzictwo, kreatywność i zmiany społeczne. Nawet złożone tematy, takie jak zrównoważony rozwój, tożsamość czy lokalna historia, można przekształcić w przystępne, angażujące działania, które umożliwiają (młodym) ludziom stanie się aktywnymi podmiotami kultury w swoich społecznościach.

Najlepsze praktyki zebrane w niniejszej broszurze pokazują, że udane projekty mediacji kulturowej łączą w sobie uczestnictwo, jasne planowanie i silny związek z lokalnym kontekstem.

Poniżej przedstawiamy ogólne zalecenia opracowane na podstawie studiów przypadków przedstawionych w niniejszej broszurze (bardziej szczegółowe porady znajdują się na końcu każdego z przykładów):

- Zaczynaj od rzeczywistych kontekstów i potrzeb: jak pokazują inicjatywy takie jak Café Citoyen w Belgii
- Projektuj wspólnie angażując młodzież jako aktywnych współtwórców i decydentów, jak pokazuje podejście La Source
- Zachęcaj młodych ludzi do stania się twórcami kultury: tak jak w przypadku RAP MUSIC'ALL
- Twórzcie przestrzeń do eksperymentowania i wymiany jak Młody Jazz z VENO'S.
- Łącz złożone tematy z codziennymi doświadczeniami tak jak festiwal Altrociocolato.
- Angażuj lokalnych interesariuszy na wczesnym etapie.
- Dokumentuj i informuj o działaniach oraz wynikach.

MEDIATE
YOUR FUTURE

mediateyourfuture.eu